

Innst. 359 L

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Prop. 131 L (2014–2015)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i plan- og bygningsloven (sentral godkjenning av foretak)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnhold og bakgrunn. Høringen

Proposisjonens hovedinnhold

Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til endringer i plan- og bygningsloven.

Regjeringen mener det må bli enklere å være seriøs, og vanskeligere å være useriøs i byggenæringen. Dette er viktig både for næringen, innbyggerne og samfunnet. Utbredelsen av svart arbeid, ulovlige lønns- og arbeidsbetingelser, hvitvasking av penger og skatte- og avgiftsunndragelser er et samfunnsproblem. Endringsforslagene som fremmes i denne proposisjonen gjelder den sentrale godkjenningsordningen for ansvarsrett i byggesaker, som er en frivillig godkjenningsordning. Nye krav til foretakene skal gi større sikkerhet for kvaliteten og seriøsiteten til sentralt godkjente foretak. Intensjonen er å styrke sentral godkjenning som virkemiddel for kvalitet i byggetiltak gjennom å skjerpe kravene til sentralt godkjente foretak. Ved siden av å sikre kvalitet i byggetiltak, følger forslaget opp regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet, og skal bygge opp under byggenæringens innsats mot useriøse foretak. I proposisjonen foreslås det ikke å innføre nye krav i loven, men hjemler for å kunne fastsette slike bestemmelser i forskrifter.

Det foreslås en hjemmel for forskrifter slik at sentralt godkjente foretak også skal oppfylle krav til seriøsitet i tillegg til de gjeldende kravene om faglige kvalifikasjoner. Det kan kreves dokumentert at foretakene oppfyller sentrale krav til skatte- og avgiftsbetaling og innenfor arbeidslivet (HMS og lønnsbetingelser). Det foreslås videre at sentral godkjenning kan oppgi andre forhold som viser at foretaket er seriøst, som at foretaket har forsikringer og om de er godkjente opplæringsbedrifter.

Det foreslås også en hjemmel for forskrifter om en frivillig godkjenningsordning for foretak som utfører arbeid uten krav om ansvarsrett. En slik ordning vil gjelde foretak som utfører tjenester i ROT-markedet (Rehabilitering Ombygging Tilbygg) eller som underleverandør til foretak med ansvarsrett.

Videre åpner forslaget for at departementet i forskrift kan gi lempeligere regler for søknads- og byggesprosessen for tiltak som i sin helhet forstås av sentralt godkjente foretak. Formålet med slike regler vil være å forenkle byggesaksbehandlingen for slike tiltak, og gjøre det attraktivt å ha sentral godkjenning. Det vil være en forutsetning at sentral godkjenning gir tilstrekkelig sikkerhet for at foretakene er seriøse og har de nødvendige faglige kvalifikasjoner slik at lempeligere regler ikke går utover kvaliteten i byggetiltak.

Bakgrunn

BEHOV FOR VIRKEMIDLER FOR Å STYRKE SERIØSITETEN I BYGGENÆRINGEN

En viktig bakgrunn for lovforslaget er at krav om lokal godkjenning av foretak ble opphevet i juni 2014, som en følge av at EFTAs overvåkingsorgan (ESA) anla sak mot Norge. Denne endringen skal tre i kraft 1. januar 2016. Ved lovendringen forsvinner et virkemiddel for kvalitet i bygg. Det ble derfor i

grunnlaget for lovendringen pekt på at det er behov for virkemidler for å ivareta kvalitet og seriøsitet i byggenæringen.

Regjeringen mener det er grunn til bekymring for at mange bruker svart arbeidskraft i byggeprosjekter, og at det forekommer mange brudd på bestemmelser om helse, miljø og sikkerhet (HMS) i disse prosjektene.

For nærmere redegjørelse om denne bakgrunnen for lovforslaget vises til proposisjonens kapittel 1.2.1.

RAPPORTEN «ENKELT Å VÆRE SERIØS» FRA BYGGE- OG ANLEGGSNÆRINGEN

Byggenæringen overleverte rapporten «Enkelt å være seriøs» til departementet i august 2014. De viktigste forslagene i rapporten er:

- Ny sentral godkjenning med seriøsitetskrav.
- Utvidet ID-kortordning med opplysninger om kvalifikasjoner.
- Ny registreringsordning for arbeid på eiendom.
- Automatisk informasjonsinnhenting fra offentlige registre.
- Forsterket tilsyn og kontroll.

Styrking av den sentrale godkjenningsordningen for foretak for ansvarsrett er gitt særlig oppmerksomhet i rapporten.

For nærmere omtale av rapporten og departementets videre oppfølging av denne vises det til proposisjonen kap. 1.2.2.

Høringen

Lovforslaget ble sendt på høring 27. mars 2015, med høringsfrist 6. mai 2015.

Se proposisjonens kap. 1.3 for oversikt over høringsinstansene.

1.2 Lovforslaget

For en nærmere omtale av gjeldende rett og bakgrunn for forslaget, høringsforslaget og høringsinstansenes syn vises til proposisjonens kap. 2.1, 2.2 og 2.3.

Departementets merknader til lovforslaget

Departementet foreslår i proposisjonen tre forskriftshjemler.

Det er et mål at både kommunene og bygge- og anleggsnæringen har tillit til at sentralt godkjente foretak er seriøse og utfører arbeid med god kvalitet. Sammen med styrket tilsyn med sentralt godkjente foretak, vil oppfyllelsen av krav knyttet til skattebetaling og lønns- og arbeidsforhold vise at foretakene fortjener tillit. Grep som styrker kvalitetssikringen og

troverdigheten til den sentrale godkjenningsordningen, bør gi sentralt godkjente foretak en fordel i konkurransen med useriøse foretak, både når det gjelder enkeltoppdrag, oppdrag som underleverandører og i anbud på offentlige anskaffelser. Departementet foreslår derfor også hjemmel for at sentral godkjenning også kan vise andre forhold som synliggjør foretakenes seriøsitet, som foretakenes forsikringer og om foretakene er godkjente opplæringsbedrifter.

Hovedbegrunnelsen for å gi reglene som forskriftshjemler, er at regler med slik detaljering og innhold bør kunne justeres mer dynamisk etter hvert som myndighetene får erfaringer med utvikling av ordningen.

NYE KRAV FOR SENTRAL GODKJENNING

Generelt om innføring av krav til seriøsitet

Forslaget om å utvide kriteriene for sentral godkjenning åpner for at den sentrale godkjenningsordningen skal/kan ta hensyn til enkelte sentrale opplysninger om foretaket som ivaretas av andre regelverk og myndigheter. Kravene skal gjelde foretakenes generelle lovlydighet.

Forslaget har fått bred støtte i høringen. Departementet registrerer imidlertid at noen mener det kan bli for mange forhold som skal innlemmes i den sentrale godkjenningsordningen, og er derfor negative til forslaget. Det uttrykkes også en fare for at ordningen blir mer tungvint og dyrere for sentralt godkjente foretak, og det forutsettes derfor at det innføres incitament for foretak til å ha sentral godkjenning. Det pekes også på at endringene vil kreve økning av offentlig ressursbruk og kostnader. En rekke høringsinstanser som sier seg generelt positive til at det innføres seriøsitetskrav, påpeker samtidig at det er viktig at ordningen ikke gjøres tyngende å følge opp for foretakene. Innføring av nye krav kan også medføre at sentral godkjenning kan bli mindre attraktivt med mindre andre virkemidler samtidig fanger opp useriøse foretak.

Departementet viser til at sentralt godkjente foretak allerede i dag bruker sentral godkjenning i markedsføring av foretaket. Selv om departementet er enig i at det er behov for virkemidler som styrker attraktiviteten til sentral godkjenning, mener departementet at det ikke er grunn til å anta at interessen for sentral godkjenning vil falle bort når krav om lokal godkjenning oppheves. For departementet er det en viktig forutsetning for lovforslaget at innhenting av nye opplysninger skal være så lite belastende for foretakene som mulig.

Departementet viser til at sentral godkjenning fortsatt skal være åpen for utenlandske foretak på lik linje med norske. Det må vurderes egne regler for opplysninger om disse foretakene. Departementet

har vurdert det slik at forslaget ikke er i strid med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

Overordnede rammer for forslaget

De nærmere kravene til hvilke opplysninger som skal inngå i sentral godkjenning vil bli gitt i forskrift. I lovforslaget drøftes rammene for hvilke forskrifter som kan gis. Departementet legger til grunn at ordningen kan utvikles over tid, blant annet når det gjelder hvilke opplysninger sentral godkjenning baseres på, detaljeringsgraden av opplysningene og hvordan opplysningene hentes inn fra andre myndigheter.

Departementet har vært noe i tvil om det er nødvendig med en ny lovhjemmel for å innføre krav i forskrift om dokumentasjon av forhold som viser foretakenes seriøsitet.

Siden det er tvilsomt om man kan tolke inn krav om skattebetaling, lønns- og arbeidsforhold mv. i gjeldende lov, har departementet i proposisjonen valgt å foreslå endringer i loven slik at lovgiver kan ta stilling til en utvidelse av de krav den sentrale godkjenningsordningen skal følge opp. Samtidig foreslår departementet endring i loven som ikke utelukker muligheten for at godkjenningsordningen også kan innrettes mer direkte mot ROT-markedet, dvs en hjemmel for en mulig godkjenning av foretak som ikke skal ha ansvarsrett («modul 2»).

Skal sentral godkjenning være et virkningsfullt og attraktivt virkemiddel for en mer seriøs bygge- og anleggsnæring, er det viktig at nye krav ikke blir mer tyngende for foretakene enn strengt nødvendig.

Lovforslaget baserer seg blant annet på bruk av opplysninger fra norske myndigheter om foretakenes tidligere drift (opplysninger om beskatning i tidligere år mv.) Det er imidlertid viktig at reglene i minst mulig grad hindrer kompetente og seriøse foretak fra deltakelse. Det er videre avgjørende at utenlandske foretak ikke møter ulovlige hindre for etablering og tjenesteyting i Norge.

Det bør så langt mulig legges opp til en kostnads-effektiv og minst mulig ressurskrevende innhenting og behandling av opplysningene i den sentrale godkjenningsordningen.

Hvilke nye krav kan legges til grunn for sentral godkjenning?

I lovforslaget legges det opp til at det i forskrift kan kreves opplysninger om forhold som er egnet til å vise foretakenes evne og vilje til lovlydig drift.

Det pekes i proposisjonen på at godkjenning ikke bør vurderes ut fra underleverandørers brudd på annet regelverk, med mindre det kan påvises at foretaket ikke har fulgt opp et styringssystem som skal fange opp regelbrudd hos underleverandører. Departementet antar at forskriftene ikke vil omfatte andre krav enn de som er nevnt nedenfor, men holder

muligheten åpen for at det på sikt kan bli aktuelt å stille krav knyttet til andre grunnleggende forutsetninger fra samfunnet eller opplysninger som synliggjør foretakenes seriøsitet.

Sentrale forhold som bør reguleres i forskriftene, vil være om foretaket har betalt skatter og avgifter som selskapskatt, merverdiavgift og arbeidsgiveravgift. Det kan også vurderes om opplysninger om foretakets innbetaling av skatt for arbeidstakere skal tas med.

Andre sentrale forhold kan være opplysninger om registrering i arbeidsgiver-/arbeidstakerregister og arbeids- og lønnsvilkår. Departementet legger til grunn at den sentrale godkjenningsordningen og Arbeidstilsynet kan samarbeide om å utvikle et system for utveksling av opplysninger som gir et godt bilde av foretakenes seriøsitet.

Departementet anser at det også bør vurderes om konkurs eller konkursskarantene skal inngå som grunnlag for sentral godkjenning.

Norges bygg- og eiendomsforening stiller spørsmål ved om seriøsitet bør være noe mer enn å følge lover og regler, og bruker som eksempel evnen til å lukke avvik i forbindelse med uavhengig kontroll. Statsbygg mener at manglende kontroll med egne underleverandører ikke fanges opp av forskriftshjelmene, og at det burde være mulig å ta hensyn til håndtering av og kontroll med egne underentreprenører. Departementet viser til at begge disse forholdene skal fanges opp av foretakenes styringssystem, og dermed er forhold som den sentrale godkjenningsordningen allerede i dag kan føre tilsyn med og reagere på.

Den sentrale godkjenningsordningen skal ikke foreta vurderinger på andre myndigheters område, men derimot legge opplysninger fra disse myndighetene til grunn.

Departementet er enig med Advokatforeningen som mener at kravene i størst mulig grad bør samordnes med tilsvarende krav i andre regelverk.

Sentralt godkjente foretak må imidlertid ha foretatt pålagt innbetaling av skatt og moms, innrapportering og registrering osv. og på andre måter ha oppfylt relevante krav. Den ansvarlige myndigheten kan dermed bekrefte overfor den sentrale godkjenningsordningen, at foretaket følger regelverket, så langt myndigheten har opplysninger om det.

Innhenting av opplysninger

Opplysninger bør tilflyte den sentrale godkjenningsordningen med lavest mulig belastning for foretakene, godkjenningsordningen og myndighetene som avgir opplysningene. Samtidig må opplysningene være korrekte og tilstrekkelig oppdaterte til å innebære en reell sikring av foretakenes seriøsitet.

Opplysninger om sentralt godkjente foretak kan tenkes innhentet på forskjellige tidspunkt. En mulig-

het er ved hver søknad om fornyelse, som er hvert tredje år. Departementet mener det så langt mulig må finnes løsninger som legger opp til en hyppigere oppdatering.

Departementet mener, slik flere høringsinstanser også sier, at informasjonsinnhenting må utvikles over tid. I forskriftsarbeidet må det videre vurderes hvilke opplysninger som kan være tilgjengelige ved oppstart av den nye ordningen 1. januar 2016.

Departementet er enig med høringsinstansene i at det må være et mål at det utvikles ordninger som sikrer en mer automatisert overføring av oppdaterte opplysninger.

For å utvikle automatisert informasjonsinnhenting og informasjonsutveksling mellom myndigheter må det imidlertid avklares hvilken form opplysningene hos de forskjellige myndighetene skal ha, og hvilke av dem som således kan oversendes uten endringer.

Videre må det vurderes hvilke opplysninger som krever hjemmel i lov eller forskrift før de kan gjøres tilgjengelig for den sentrale godkjenningsordningen.

Detaljeringsgraden på opplysningene og konsekvenser av feil

Det må vurderes særskilt hvilke opplysninger som skal hentes inn og hvordan disse skal vektlegges av den sentrale godkjenningsordningen. Formålet med de nye kravene skal være å fange opp foretak som ikke følger regelverket på det aktuelle området. Et mindre regelbrudd, som en forsinket innsending av en momsoppgave, bør ikke i seg selv føre til at foretaket får avslag på eller mister sentral godkjenning.

Forskrifter om sentral godkjenning må således legge opp til en forsvarlig behandling av opplysninger som kan føre til avslag på søknad om sentral godkjenning eller vedtak om tilbaketrekking av sentral godkjenning, og eventuelt hvilke opplysninger som skal medføre ytterligere undersøkelser fra den sentrale godkjenningsordningens side. I forskriftene bør det også avklares hvilken konsekvens det skal ha om et negativt forhold hos en annen myndighet er påklaget og fortsatt er under behandling.

Det er ikke meningen at den sentrale godkjenningsordningen skal prøve forhold som hører under andre myndigheters ansvarsområde. Kun i åpenbare tilfeller kan det tenkes at sentral godkjenning trekkes tilbake før vedkommende myndighet har vurdert om det foreligger et brudd på deres regelverk, og hvor alvorlig bruddet er. Arbeidstilsynet mener det ved brudd på arbeidsmiljøloven eller allmenngjøringsloven må avklares om bruddets alvorlighet og årsak skal ha betydning ved vurderingen av sentral godkjenning. Departementet slutter seg til dette.

Departementet merker seg at Statsbygg i høringen mener at det ikke er tilstrekkelig at sentral godkjenning blir en ren dokumentkontroll, men må følges opp med tilsyn og undersøkelser. Departementet legger til grunn at det vil være uheldig om den sentrale godkjenningsordningen skal føre tilsyn med forhold som hører under andre myndigheter.

Det må likevel legges til grunn at seriøsitetskravene er integrerte krav i godkjenningen. Det vil være viktig for tilliten til den sentrale godkjenningsordningen at foretak som ikke oppfyller kravene heller ikke får beholde godkjenningen. Som en del av sitt tilsyn med foretakene må ordningen følge opp meldinger fra kommuner, særlovsmyndigheter mv. som peker på foretak som opererer i strid med regelverket.

HJEMMEL FOR NYE ELEMENTER I DEN SENTRALE GODKJENNINGSORDNINGEN

I departementets høringsforslag ble det vist til forslagene i rapporten «Enkelt å være seriøs» om å bygge ut sentral godkjenning med flere elementer/moduler. Disse modulene gjaldt:

- sentralt godkjente foretak som får revidert sine kvalitetssikringssystemer (modul 1b),
- foretak som ikke skal ha ansvarsrett (modul 2)
- foretak som utarbeider private forslag til planer (modul 3) og
- foretak som er godkjent som opplæringsbedrifter (modul 4)

Høringsforslaget inneholdt ikke forslag om å følge opp «modul 2» og «modul 3» i denne omgang. Det ble vist til at det er behov for ytterligere utredninger.

Departementet oppfatter ikke at forslaget om en godkjenningsordning for foretak som utarbeider private forslag til planer, primært er et tiltak for bekjempelse av svart arbeid og useriøsitet i næringen. En slik ordning vil derfor utredes nærmere av departementet i annen sammenheng. «Modul 2» omtales nedenfor.

Forskriftshjemmel for sentral godkjenning for foretak som ikke skal ha ansvarsrett

Det vises i proposisjonen til at svart arbeid og utfordringene med ukvalifiserte og useriøse aktører er betydelige både i ROT-markedet og i markedet for underleverandører, jf. omtalen i kapittel 1.2.1. I høringen har det kommet synspunkter på at departementets lovforslag ikke går langt nok i sin oppfølging av forslagene i rapporten «Enkelt å være seriøs» på dette området, men at det må legges til rette for en «modul 2» og at en forskriftshjemmel bør vedtas allerede nå, selv om det kan ta noe tid å etablere en fungerende ordning.

Departementet mener det fortsatt er en rekke forhold som må avklares før en godkjenning etter

«modul 2» eller tilsvarende kan være aktuelt. Både behovet for og innretningen av en eventuell offentlig registrering av kvalifikasjoner for foretak i dette markedet, må utredes nærmere. Det må videre utredes og avklares nærmere hvordan en ny ordning skal avgrenses. Videre må det vurderes hvem som er best egnet til å utvikle og drifte en slik ordning.

En slik ordning vil bli betydelig mer omfattende enn den eksisterende sentrale godkjenningen for foretak som skal ha ansvarsrett. Denne ordningen omfatter ca. 15 000 foretak. En ordning for alle foretak som utfører arbeid i ROT-markedet, og som ikke trenger ansvarsrett, vil alene kunne omfatte over 30 000 nye foretak. Hvor ressurskrevende en slik ordning vil være avhenger av mange forhold, men særlig av effektiviteten i informasjonsflyten til godkjenningsordningen. Departementet antar det ligger noe frem i tid å få etablert en trygg og automatisert utveksling av informasjon.

Departementet understreker at det ut fra Norges EØS-rettslige forpliktelser uansett vil være vanskelig å innføre en obligatorisk godkjenning for foretak eller yrkesgrupper i næringen. Tilsvarende kan det vise seg å være utfordrende om en frivillig ordning blir så utbredt at godkjenning oppfattes som nødvendig.

Selv om det på denne bakgrunn gjenstår vurderinger av flere forhold knyttet til en godkjenningsordning for foretak som ikke skal ha ansvarsrett, legger departementet frem forslag om en forskriftshjemmel som kan åpne for en slik løsning. Formålet med hjemmelen er å gi et grunnlag for videre utredninger.

Departementets forslag tar utgangspunkt i at reglene i plan- og bygningslovens kapitler om godkjenning står i byggesaksdelen av loven. Virkeområdet for disse bestemmelsene er angitt i § 20-1 Tiltak som omfattes av byggesaksbestemmelsene. Denne avgrensningen bør også gjelde for en eventuell godkjenning av foretak etter «modul 2». Godkjenning kan således gis til foretak som utfører arbeid som omfattes av § 20-1. Arbeidet omfattes da av loven, selv om arbeidene for eksempel er unntatt fra søknadsplikt etter § 20-5. For eksempel rene malerfirmaer, låsesmeder, vaktmester- og renholdsfirmar vil således ikke omfattes av en slik godkjenningsordning.

Departementet legger til grunn at en eventuell godkjenning skal være frivillig. Det legges også opp til at en godkjenning vil forutsette relevant fagutdanning. Det kan videre stilles seriøsitetkrav på samme måte som for foretak som godkjennes for ansvarsrett.

Forslag til en «modul 2» var ikke presentert i departementets høringsforslag. Departementet legger imidlertid til grunn at også denne delen av forslagene i rapporten var kjent av høringsinstansene som berø-

res av forslaget, og at lovendringen således kan fremmes.

Forskriftshjemmel for godkjenning av foretakenes revisjon av kvalitetssikringssystemer

Det foreslås forskriftshjemmel for en tilleggsgodkjenning for foretak med sentral godkjenning. Denne tilleggsgodkjenningen skal baseres på om foretaket gjennomfører såkalt byggrevisjon. Dette innebærer at foretaket selv eller eksterne revisorer etterprøver at det ansvarlige foretakets kvalitetssikringssystem, rutiner og arbeid er gode nok, og at de blir fulgt. Formålet med en slik tilleggsgodkjenning vil være at den kan danne grunnlag for å lempe på krav til for eksempel uavhengig kontroll i byggetiltak.

Departementet registrerer at blant annet Oslo kommune i sin høringsuttalelse mener det må være en revisjon som gir en presis tilbakemelding om at kvalitetssystemet og bruken av dette faktisk fører til nødvendig kvalitet. Norges bygg- og eiendomsforening mener i tillegg at en slik godkjenning må forutsette at revisjon av kvalitetssystemer må skje ved eksterne revisjonsforetak og inkludere uanmeldte revisjoner.

Etter departementets vurdering kan det være en hensiktsmessig forenkling at byggetiltak kan slippe uavhengig kontroll der forholdet kvalitetssikres tilfredsstillende på annen måte. Hvis det er tilstrekkelig sikkerhet for at foretak følger regelverket, kan uavhengig kontroll være unødvendig for det arbeidet foretaket er ansvarlig for. Det vil imidlertid være en forutsetning at revisjonen gir tilstrekkelig sikkerhet for kvaliteten i foretakets utførelse av arbeidet. Departementet mener at synspunktene til Norges bygg- og eiendomsforening er fornuftige, og at det bør vurderes om det skal kreves revisjon fra uavhengig revisjonsfirma. Dette vil måtte vurderes i forskriftsarbeidet.

Forskriftshjemmel for registrering av andre forhold som viser seriøsiteten for sentralt godkjente foretak (forsikringer og godkjente opplæringsbedrifter)

Departementet foreslår i proposisjonen forskriftshjemmel for et tillegg til sentral godkjenning for foretak. Ved siden av å vise at foretaket er godkjent, kan godkjenningen opplyse om andre forhold som synliggjør foretakenes seriøsitet. I høringsforslaget foreslo departementet at sentral godkjenning kan vise at foretaket er godkjent som opplæringsbedrift i tråd med opplæringslova. Dette forslaget videreføres. I tillegg foreslår departementet at foretakets forsikringer også kan synliggjøres i sentral godkjenning.

Forslaget om å kunne vise foretakenes forsikringer var ikke eksplisitt nevnt i høringsforslaget. Departementet anser imidlertid at dette er en opplys-

ning som ligger innenfor det generelle formålet med lovforslaget om å synliggjøre seriositet.

Departementet foreslår en forskriftshjemmel som innebærer at sentral godkjenning kan synliggjøre at sentralt godkjente foretak også er godkjent som opplæringsbedrift. Dette vil ikke være et kriterium for å få sentral godkjenning, og opplysningen vil heller ikke være relevant ved foretakenes erklæring til kommunen når de påtar seg ansvarsrett i den enkelte byggesak.

Departementet viser til at Statsbygg i høringen sier at det kan styrke fagopplæringen å synliggjøre opplæringsbedrifter, og opplyser at de sammen med andre statlige myndigheter har tatt inn krav om godkjenning som opplæringsbedrift i sine kontraktsbestemmelser. Statsbygg mener imidlertid at det ikke er tilstrekkelig at en ny ordning blir en ren dokumentkontroll, men at dette må følges opp med tilsyn og undersøkelser.

Departementet understreker at den sentrale godkjenningsordningen i utgangspunktet ikke skal ha som oppdrag å overprøve andre myndigheters vurderinger. Hvis det oppdages at en godkjent opplæringsbedrift ikke har tatt inn lærlinger som forutsatt, må den sentrale godkjenningsordningen varsle fylkeskommunen. I tillegg må det vurderes om tilleggs-godkjenningen skal trekkes tilbake før fylkeskommunen har fattet en beslutning i saken. Det kan videre vurderes andre sanksjoner.

SÆRSKILTE SAKSBEHANDLINGSREGLER FOR SENTRALT GODKJENTE FORETAK

Departementet foreslår en generell forskriftshjemmel for at det kan innføres særskilte saksbehandlingsregler for tiltak eller arbeider som gjennomføres av sentralt godkjente foretak.

Bakgrunn og utgangspunkter for forskriftshjemplene

Sentral godkjenning skal være et viktig virkemiddel for kvalitet i bygge- og anleggsvirksomheten, gjennom å sikre at en så stor andel som mulig av foretakene i næringen er godt kvalifisert. Oppheving av krav om lokal godkjenning innebærer at den umiddelbare direkte nytten av sentral godkjenning som et hjelpemiddel i konkrete byggesaker faller bort. Sentral godkjenning bør være et kvalitetsstempel, som foretakene bruker i sin markedsføring av virksomheten.

Sentral godkjenning er allerede i dag en sterk indikator på at et foretak er kvalifisert og seriøst. Dette forsterkes ytterligere av at den sentrale godkjenningsordningen i løpet av 2015 styrker tilsynet med sentralt godkjente foretak. Når tilliten til ordningen og foretakene øker, kan det også vurderes om bruk av sentralt godkjente foretak skal innebære at enkelte elementer i saksbehandlingen av byggesa-

ken, kan lempes på for foretak som har sentral godkjenning.

I høringen sier Nittedal kommune at kommunen allerede i dag har en praksis med sjeldnere tilsyn med sentralt godkjente foretak. Det antas at dette vil forsterkes etter 1. januar 2016 og dermed gi incentiv for andre til å søke om sentral godkjenning. Fylkesmannen i Rogaland mener at kommunens tilsyn med at foretaket er kvalifisert etter § 25-1 tredje ledd må antas å bli vesentlig enklere når det foreligger sentral godkjenning. De antar at motivasjonen for å søke sentral godkjenning fortsatt vil være til stede, selv om den lokale godkjenningen nå faller bort. Departementet registrerer at flere høringsinstanser imidlertid peker på at det ved tilsyn oppdages feil i arbeid utført av sentralt godkjente foretak, og Oslo kommune mener det er en nødvendig forutsetning for innføring av fordeler at ordningen først viser seg å virke slik man har planlagt.

Departementet viser til at en føring om at kommunene skal prioritere tilsyn med foretak ble drøftet i forbindelse med lovendringen i 2014, jf. ovenfor. Etter departementets syn er det fortsatt grunnlag for å mene at sentral godkjenning innebærer at foretaket kan forventes å levere godt arbeid. Departementet viser videre til at tilsynet med sentralt godkjente foretak er styrket fra og med 2015.

Ved siden av dette anser departementet at det er behov for å legge til rette for ytterligere grep som bygger videre på den synliggjøring av kvalitetssikring sentral godkjenning skal være. I høringen har mange instanser pekt på at det er viktig at det foreligger incentiver for foretak til å være sentralt godkjent. Det har imidlertid kommet en rekke kritiske merknader til de konkrete eksemplene departementet brukte i høringen.

Departementet mener at en begrunnet tillit til sentralt godkjente foretak kan innebære at behovet for bygningsmyndighetenes oppfølging av tiltak blir mindre. Dersom det innføres enkelte reduserte krav til behandling og oppfølging av byggetiltak der foretakene er sentralt godkjent, vil dette være en tilleggsfordel som gjør det enda mer attraktivt å være sentralt godkjent, siden byggeprosjektene blir enklere å gjennomføre. Det vil av samme grunn gjøre det mer attraktivt for oppdragsgivere å benytte sentralt godkjente foretak.

Eventuelle lempeligere regler for sentralt godkjente foretak vil innføres i forskrift. En mulig tilpassing av kommunens tilsyn, slik at de fokuserer på tiltak der foretakene ikke er sentralt godkjent, er allerede under vurdering.

Departementet anser for øvrig at en lemping av saksbehandlingskrav i byggesaker med sentralt godkjente foretak kan være et generelt forenklingstiltak.

Dette må imidlertid vurderes nøye mot ulempene ved å innføre særregler.

Departementet viser for øvrig til at reglene må ta hensyn til at fordeler for sentralt godkjente foretak ikke kan bli av en slik karakter at de oppfattes som konkurransevridende etter tjenestedirektivet. Hvis ordningen oppfattes som «obligatorisk», vil dette kunne være i strid med Norges forpliktelser til å sikre en fri flyt av tjenester generelt, og særlig tjenestedirektivet.

Departementet presiserer at en eventuell innføring av særskilte krav eller behandlingsregler bør ligge noe frem i tid.

Nærmere om mulige lempeligere saksbehandlingsregler i byggesak for sentralt godkjente foretak

I vurderingen av konkrete unntak fra de ordinære saksbehandlingsreglene i byggesak må det legges vekt på mulige negative konsekvenser av unntakene. Særlig må det vurderes om sentrale hensyn som ivaretas i byggesaken kan bli skadelidende.

I rapporten «Enkelt å være seriøs» ble det foreslått flere mulige unntak. Departementet anså at dette kunne være et utgangspunkt for vurdering av mulige forskrifter, og videreførte forslagene i høringen:

- krav om uavhengig kontroll reduseres ved bruk av foretak som reviderer kvalitetssikringssystemene sine,
- tiltakshaver kan ta i bruk tiltaket (midlertidig brukstillatelse) når et sentralt godkjent foretak sender en melding til kommunen om at tiltaket oppfyller krav for å kunne tas i bruk eller
- påseplikten og kontrollplikten knyttet til lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsloven og forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter anses oppfylt ved bruk av sentralt godkjente foretak.

Det har kommet en rekke merknader i høringen. Når det gjelder påseplikten som byggenæringen viser til, er dette en plikt som hviler på hovedleverandør og bestiller mv. til å påse at plikter med hensyn til lønns- og arbeidsvilkår etter forskrifter om allmenngjøring av tariffavtaler (allmenngjøringsforskrifter) blir fulgt. En tilsvarende kontrollplikt for lønns- og arbeidsvilkår gjelder i offentlige kontrakter. I høringen anser særlig utvalget som fremmet rapporten at det allerede i forbindelse med det pågående lovarbeidet bør legges opp til at påseplikten og kontrollplikten skal anses oppfylt hvis hovedleverandører benytter sentralt godkjente foretak som oppfyller de nye seriøsitetsskravene. Departementet viser imidlertid til at disse kravene følger av et annet regelverk enn plan- og bygningslovgivningen. Eventuelle endringer må vurderes av arbeidsmiljømyndighetene i sam-

arbeid med bygningsmyndighetene. Departementet ser imidlertid at dette vil innebære et vesentlig incitament for oppslutning om ny sentral godkjenning, og vil følge opp dette med relevante myndigheter i forskriftsarbeidet.

I høringen åpnet departementet blant annet for at man i forskrift kan gi foretak en tilleggsgodkjenning for foretakenes revisjon av sine kvalitetssikringssystemer. En slik tilleggsgodkjenning kan da eventuelt gi grunnlag for fritak fra krav om uavhengig kontroll i byggetiltak. Prinsippet om enklere saksbehandling for sentralt godkjente foretak fikk generell støtte i høringen. Det kom fram i høringen at endringene i dokumentasjon ikke må begrense eller forvanske byggesaksbehandlingen, kontroll eller tilsyn i tiltakene, samt at særskilte unntak kan gi et mer komplisert regelverk. Det kom også fram at vurderingen av hvorvidt og i tilfelle hvilke unntak som skal gjøres i byggesaksbehandlingen til fordel for sentralt godkjente foretak, bør utredes nærmere i det videre forskriftsarbeidet.

Det pekes i proposisjonen på at det må utvises forsiktighet når det gjelder å konkretisere mulige unntak i loven.

Departementet merker seg at det har kommet innvendinger mot at det skal være mulig å ta byggverk i bruk uten å søke om midlertidig brukstillatelse. Departementet har besluttet å ikke ha dette som et klart uttalt eksempel på mulig unntak. Dette innebærer ikke at departementet er avskåret fra å vedta forskrifter med slikt innhold, men muligheten er ikke fremhevet. En eventuell forskrift med slikt innhold vil forutsette grundige vurderinger.

Når det gjelder unntak fra krav om kontroll, viser departementet til at det foreslås en hjemmel for en egen tilleggsgodkjenning for sentralt godkjente foretak som får revidert sine kvalitetssikringssystemer, jf. ovenfor.

I høringen mener Holte AS at utredning av byggrevisjon vil være et omfattende arbeid som må utføres før et unntak kan innføres. Det trekkes særlig frem at det må sikres samme kvalitet i tiltak med krav til uavhengig kontroll som i tiltak hvor byggrevisjon fører til at man slipper uavhengig kontroll.

Departementet er enig med høringsinstansene i at det må vurderes nøye hvilke krav som skal stilles til revisjonen, og hvordan eventuelle unntaksbestemmelser skal utformes. Forskriftsarbeidet må gjennomføres i dialog med berørte aktører, og det må særlig legges vekt på at kvaliteten i byggetiltak ikke svekkes.

1.3 Administrative og økonomiske konsekvenser

Det pekes i proposisjonen på at svart arbeid, sosial dumping og annen useriøs adferd medfører betydelige kostnader for samfunnet. Forslagene kan

bidra til å styrke plan- og bygningsloven og bygningsmyndighetenes bidrag til å bekjempe problemet.

Proposisjonen gjelder forslag til forskriftshjemler. Innføring av forskriftshjemler i loven vil ikke i seg selv gi administrative eller økonomiske konsekvenser for det offentlige eller private. Dette kapitlet drøfter konsekvenser av forslagene, gitt at det innføres nye forskrifter på grunnlag av hjemlene. I forbindelse med utarbeidelse av forskrifter vil konsekvensene av forslagene bli utredet nærmere.

Endringene som kan innføres med hjemmel i lovforslaget vil gjelde opplysninger som det i utgangspunktet vil være enklere å oppfylle for foretak som har vært etablert i næringen en tid. Det må tas hensyn til dette ved utformingen av reglene, slik at reglene medfører minst mulig ulempe for utenlandske foretak og nyetablerte foretak.

Forskrifter med nye krav til sentralt godkjente foretak

Nye krav om opplysninger for sentral godkjenning vil ikke føre til en mer krevende prosess for foretakene enn at de må samtykke til at den sentrale godkjenningsordningen får lov til å innhente denne informasjonen fra registre som eies og administreres av andre myndigheter.

Endringene vil kunne få en positiv effekt for sentralt godkjente foretak.

For den sentrale godkjenningsordningen vil det å ta inn nye opplysninger innebære økt ressursbruk. For å redusere ressursbruken for den sentrale godkjenningsordningen og opprettholde ryddige myndighetsforhold skal opplysningene fra andre registre/myndigheter gis og hentes på et overordnet nivå, og slik at ordningen i minst mulig grad skal prøve foretakenes oppfyllelse av at annet regelverk blir fulgt. Utvikling av bedre muligheter for en mest mulig automatisert innhenting av opplysninger vil redusere ressursbruken ytterligere. Den sentrale godkjenningsordningen er gebyrfinansiert. I forbindelse med forskriftsendringene må det vurderes om det som følge av økt arbeidsbyrde er behov for en mindre økning i gebyrene for sentral godkjenning.

Forskrift om godkjenning av foretak som ikke skal ha ansvarsrett i byggesaker

Innføring av en egen godkjenningsordning for foretak som ikke skal ha ansvarsrett vil gjelde underleverandører i bygg- og anleggsnæringen og foretak som arbeider i ROT-markedet (Rehabilitering Ombygging Tilbygg). En slik godkjenning vil kunne omfatte mange foretak. SSB oppgir at det i 2013 opererte ca. 54 000 foretak i dette markedet, og ordningen kan således bli omfattende og tilsvarende ressurskrevende å administrere.

Departementet legger til grunn at en slik ordning forutsetter gode løsninger for utveksling og innhenting av opplysninger om foretakene, slik at ordningen blir så lite ressurskrevende som mulig. Departementet legger videre til grunn at ordningens drift vil være gebyrfinansiert.

Forskrift om enklere saksbehandlingskrav i byggesaker

Lemping på visse saksbehandlingskrav for sentralt godkjente foretak vil gi enklere prosesser i disse byggesakene. Sentralt godkjente foretak vil spare tid og utgifter til dokumentasjon. Det vil kunne føre til økt interesse for foretak å være sentralt godkjent, og at flere foretak søker om sentral godkjenning. Lokale bygningsmyndigheter kan oppleve det som mer krevende å forholde seg til ulike saksbehandlingsregler for ellers like tiltak, avhengig av om foretaket har sentral godkjenning eller ikke. Departementet anser imidlertid at dette vil avhenge av hvordan forskriftsreglene utformes. Besparelser for foretakene, som kan redusere byggekostnadene, har en betydelig egenverdi. Det er en noe økt risiko for at feil og mangler i byggesakene ikke fanges opp eller fanges opp for sent, fordi foretak som er sentralt godkjent og bygger etter lempeligere regler, likevel ikke gjennomfører prosjekter i tråd med kravene i plan- og bygningsloven. En forutsetning for at enklere saksbehandlingskrav for sentralt godkjente foretak skal fungere tilfredsstillende, er derfor økt tilsyn, både fra lokale og sentrale myndigheter.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirik Sivertsen, fra Høyre, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Peter N. Myhre og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir S. Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, er bekymret for utviklingen i bygge- og anleggsnæringen med økt sosial dumping, rekrutteringsproblemer og stadig større innslag av useriøse og kriminelle aktører. Komiteen vil derfor gi anerkjennelse til en samlet bygge- og anleggsnæring som i august 2014 la frem rapporten «Enkelt å være seriøs». Rapporten foreslår tiltak som samlet skal sikre kvalifikasjoner og bekjempe useriøse tiltak.

Komiteen mener det er positivt at regjeringen foreslår å innføre en ny frivillig sentral godkjenning,

og at det innføres nye krav som skal sikre seriøsitet og like konkurransevilkår. Komiteen viser til at utvalget i rapporten Enkelt å være seriøs skrev at «det er en nær sammenheng mellom tiltakene som foreslås. Tiltakene bør derfor gjennomføres samlet, for å oppnå ønsket resultat». Komiteen ber derfor regjeringen se tiltakene i sammenheng.

Komiteen viser til det pågående arbeidet med samordning av tilsyn, men vil påpeke at disse tilsynsenhetene foreløpig ikke omfatter plan- og bygningsmyndighetene. Komiteen vil understreke behovet for utvikling av et samordnet førstelinjetilsyn, og at arbeidet med å vurdere et utvidet ID-kort på bygge- og anleggsplasser gis prioritet.

Komiteen viser til at ordningen med lokal godkjenning for ansvarsrett bortfaller 1. januar 2016, og det er etter komiteens mening derfor viktig at alle forskriftshjemlene i loven trer i kraft fra samme dato.

Komiteen viser til at forslaget om oppheving av lokal godkjenning ble behandlet i Stortinget allerede i juni 2014, og at utvalget som representerer byggenæringa la frem sine forslag til ny sentral godkjenning i august samme år.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener derfor at regjeringen burde fremmet lovproposisjonen på et tidligere tidspunkt, slik at Stortinget på en mer tilfredsstillende måte kunne behandlet denne viktige saken.

Komiteen viser til at utvalget i rapporten «Enkelt å være seriøs» foreslo å innføre en registreringsplikt for bygge- og anleggsarbeider med verdi over ½ G som et foretak utfører på bygge- og anleggsplass. Komiteen vil understreke at utvalgets forslag ikke omhandlet eiers rett til å utføre arbeider på eget bygg, og at det er de enkelte foretak som skal stå for registreringen. Komiteen mener det er behov for tiltak som kan bidra til økt seriøsitet i ROT- og underentreprenørmarkedet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, ber derfor regjeringen vurdere en slik registreringsordning i løpet av 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ber derfor regjeringen utrede en slik registreringsplikt i løpet av 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti bemerker at partiet er imot skattefradragsordninger tilsvarende de svenske ROT- og RUT-ordningene.

Disse medlemmer støtter like fullt andre tiltak som tar sikte på å heve seriøsitetsnivået i bransjer som disse ordningene retter seg mot. En skjerpning av kravene for å kunne bli registrert som godkjent i det sentrale godkjenningsregisteret for foretak i byggenæringen er i denne sammenhengen et godt forslag.

Nye krav til sentral godkjenning

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å utvide kriteriene for sentral godkjenning, og at forslaget har fått bred støtte i høringen. Komiteen understreker at dersom frivillig sentral godkjenning skal bli et effektivt virkemiddel som gjør det enklere å være seriøs, er det viktig at foretakene finner den attraktiv. Komiteen støtter derfor regjeringens mål om at innhenting av nye opplysninger skal være så lite belastende for foretakene som mulig.

Komiteen vil påpeke behovet for at det raskt etableres rutiner for at innhenting og utveksling av informasjon så langt mulig skjer ved automatisk oppdatering, for at godkjenningen skal fungere effektivt. Komiteen ber derfor regjeringen om at dette arbeidet gis prioritet.

Komiteen viser til at rapporten «Enkelt å være seriøs» mente at det måtte foreligge et nasjonalt kvalifikasjonsregister, og at regjeringen i proposisjonen sier at forslaget er til vurdering. Et slikt register ligger utenfor plan- og bygningslovens virkeområde, og omfattes derfor ikke av forskriftsarbeidet, men komiteen vil likevel fremheve betydningen av et slikt register. Registeret vil synliggjøre foretakenes kvalifikasjon, og komiteen ber derfor regjeringen sørge for at registeret kommer på plass snarest mulig. Et kvalifikasjonsregister vil etter komiteens mening gi økt troverdighet til bedømmelse av kvalifikasjonskravene og vil være en kraftig forenkling for den sentrale godkjenningen og for bedriftene. Komiteen peker på at en eventuell fremtidig digital kobling av kvalifikasjoner og ID-kort da vil gjøre ordningen enklere å administrere.

Hjemmel for nye elementer i den sentrale godkjenningsordningen

Komiteen viser til at byggebransjen i rapporten «Enkelt å være seriøs» foreslo å bygge ut sentral godkjenning med flere moduler. De fire modulene som ble foreslått var:

- Sentralt godkjente foretak som får revidert sine kvalitetssikringssystemer (modul 1b)
- Foretak som ikke skal ha ansvarsrett (modul 2)
- Foretak som utarbeider private forslag til planer (modul 3)
- Foretak som er godkjent som opplæringsbedrifter (modul 4)

Komiteen viser til at modul 2 ikke var omfattet av høringsforslaget fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dette ble påpekt av en rekke høringsinstanser som understrekte viktigheten av at hele kontraktskjeden kan inngå i ordningen med en ny sentral godkjenning. Komiteen viser eksempelvis til høringsuttalelsen fra utvalget som sto bak rapporten «Enkelt å være seriøs», hvor det står at:

«utvalget er kritisk til at departementet ikke fremmer lovforslag om innføring av modul 2 i en ny sentral godkjenning. Modul 2 omfatter foretak uten ansvarsrett, både underleverandører i det profesjonelle markedet og foretak som skal inn i forbrukermarkedet. Det er særlig i denne delen av markedet det er utfordringer med ukvalifiserte og useriøse aktører. Modul 2 vil gjøre det mulig for bestiller å velge seriøse aktører og er et sterkt ønske fra en samlet næring, både store og små bedrifter.»

Komiteen mener det derfor er viktig at regjeringen nå foreslår en forskriftshjemmel som åpner for at Modul 2 kan innarbeides som en del av godkjenningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil derfor understreke viktigheten av at Modul 2 blir utredet, herunder om den skal inngå som en del av ordningen med sentral godkjenning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil derfor understreke viktigheten av at Modul 2 blir utredet som en del av ordningen med sentral godkjenning.

Komiteen er enig i at kvalifikasjonskravet for godkjenning av foretak innenfor ikke ansvarsbelagte områder minst skal være fag- eller svennebrev. Komiteen mener imidlertid at den foreslåtte avgrensningen av hvilke fagområder som omfattes av godkjenning av foretak som ikke skal ha ansvarsrett, kan være uheldig. Regjeringens forslag er at godkjenning kun skal gjelde innenfor plan- og bygningslovens virkeområde, med den konsekvens at eksempelvis malerfirmaer og renholdsfirmas ikke vil kunne bli sentralt godkjent i denne ordningen. Komiteen vil peke på at det dessverre er useriøs virksomhet også innenfor disse områdene, og at politiet de siste årene har avdekket utstrakt kriminalitet innenfor både maler- og renholdsområdene.

Komiteen foreslår derfor en forskriftshjemmel som gir regjeringen mulighet til å la godkjenningsordningen også omfatte disse fagområdene. Komiteen er bekymret for at en godkjenningsordning som ikke har de nevnte fagområdene, ikke vil gi til-

strekkelig sikkerhet for at foretak som er inne i et bygge- og anleggstiltak har de nødvendige kvalifikasjoner og fyller kravene til seriøsitet. Dette er av stor betydning både i forbrukerforhold og profesjonelle forhold. I tillegg til malerarbeid og renhold som gjelder ferdigstillelse av bygg, vil en slik godkjenning kun omfatte f.eks. anleggsarbeid som i dag ikke kommer inn under godkjenningsordningen, som sprengningsarbeid mv. Ordningen må avgrenses mot arbeid som ikke har direkte tilknytning til bygge- og anleggsvirksomheten, som drift, ordinært renhold f.eks. av brakker, kontortjenester, cateringtjenester mv. Komiteen foreslår derfor en endring i § 22-3 andre ledd første punktum.

Komiteen ser for øvrig at forslaget til en ny forskriftshjemmel i § 22-3 andre ledd, om godkjenning av foretak som ikke har ansvar i byggetiltak (modul 2), sier at den gjelder for foretak som «ikke godkjennes for ansvar». Siden krav om godkjenning av ansvarlige foretak oppheves fra 1. januar 2016, anser komiteen at § 22-3 andre ledd første punktum også av denne grunn bør endres.

Komiteen fremmer på bakgrunn av ovennevnte følgende forslag:

«Plan- og bygningsloven § 22-3 andre ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om sentral godkjenning av foretak som ikke skal være ansvarlig etter § 20-3, for alle arbeider som har direkte tilknytning til prosjektering, utførelse og ferdigstillelse av bygge- og anleggstiltak. Slik godkjenning forutsetter at foretaket dokumenterer relevant fagutdanning. Det kan stilles krav som nevnt i første ledd.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er av avgjørende betydning for å redusere omfanget av useriøs virksomhet og skape like konkurransevilkår at også foretak som ikke omfattes av plan- og bygningslovens virkeområde, blir inkludert i den frivillige sentrale godkjenningsordningen. Dette vil eksempelvis være malere og firmaer som utfører byggerenhold i forbindelse med ferdigstillelse av bygg. Disse medlemmer mener derfor at alle foretak som er en del av bygge- og anleggsvirksomheten, og som er en del av grunnlaget for ferdigstillelse av bygg og anlegg, må omfattes av godkjenningsordningen, uten hensyn til om arbeidet ligger innenfor bygningslovgivningens alminnelige virkeområde.

Disse medlemmer mener det er nødvendig at godkjenningen av disse foretakene og fagområdene blir lagt inn under sentral godkjenning etter plan- og bygningsloven, og ikke som en separat ordning. Dette har sammenheng med at de forskjellige fagområdene henger nøye sammen, og at flere foretak ope-

rerer både med og uten ansvarsrett, og med flere parallelle fagområder. En oppsplitting i forskjellige godkjenningsordninger vil derfor være meget uheldig.

Disse medlemmer mener en innføring av Modul 2, herunder utvidelsen av fagområdene som er nevnt over, er et nødvendig forenklingstiltak for å gi en enkel og mer fullstendig oversikt over foretakene i bygge- og anleggsnæringen. En slik godkjenning vil gjøre det lettere for forbrukere og andre bestillere å velge seriøse foretak til alt arbeid som gjelder bygg og anlegg. Disse medlemmer viser til at forslaget i rapporten «Enkelt å være seriøs» innebærer at i tillegg til seriositetskravene vil godkjenning i Modul 2 bare kreve fagbrev, svennebrev eller tilsvarende. Disse medlemmer mener det derfor ligger til rette for å lage en godkjenningssprosess som vil være enkel og ubyråkratisk.

Disse medlemmer ber derfor regjeringen starte en utredning av en Modul 2 i 2015 og komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan en Modul 2 kan etableres i ordningen med frivillig sentral godkjenning. Disse medlemmer ber om at partene i arbeidslivet blir involvert i dette arbeidet.

Komiteen viser til regjeringens forslag om en forskriftshjemmel for tilleggs-godkjenning som skal vise om foretaket gjennomfører såkalt byggrevisjon, og støtter dette. Komiteen mener forslaget om å synliggjøre opplæringsbedriftene i ny sentral godkjenning vil være et bidra for å styrke lærlingordningen og øke interessen for å ta fag- eller svennebrev, og støtter forslaget.

Særskilte saksbehandlingsregler for sentralt godkjente foretak

Komiteen mener det er viktig med tiltak som gjør det attraktivt for foretakene å være sentralt godkjent. Etter komiteens mening er sentral godkjenning i seg selv et kvalitetsstempel som vil bidra til at tiltakshavere og hovedentreprenører i større grad inngår avtaler med sentralt godkjente foretak. Samtidig mener komiteen det er viktig at en ny sentral godkjenning også innebærer tiltak som vil føre til en reell forenkling for foretakene i ordningen.

Komiteen mener derfor at krav til uavhengig kontroll er ivarettatt når foretak bruker en sentralt godkjent revisor til å revidere foretakets arbeid i henhold til plan- og bygningsloven.

Komiteen viser til at høringsutkastet inneholdt et forslag om at påseplikten og kontrollplikten knyttet til lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsloven, og forskrift om lønns- og arbeidsvilkår anses oppfylt ved bruk av sentralt godkjente foretak. Regjeringen skriver i proposisjonen at den vil følge opp dette med relevante myndigheter i forskriftsarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil derfor understreke at påseplikten og kontrollplikten kun kan anses oppfylt dersom det brukes godkjente foretak i hele kontraktskjeden, slik det også er foreslått i rapporten «Enkelt å være seriøs».

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil derfor understreke at påseplikten og kontrollplikten kun kan anses oppfylt dersom det brukes godkjente foretak.

Komiteen viser til at både Eiendom Norge og Norges eiendomsmeglerforbund i høringen var kritiske til å åpne for at byggverk kan tas i bruk uten midlertidig brukstillatelse. Eiendom Norge pekte blant annet på at dette er et viktig tiltak for forbrukere som kjøper bolig under oppføring. Komiteen støtter derfor regjeringens syn om at et eventuelt forslag om dette vil kreve grundigere vurderinger.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil påpeke at det er behov for forenkling også for skattemessig rapportering for mindre arbeider i privatmarkedet. Hvis en privatperson for eksempel får bistand av en snekkerkyndig kjenning til å gjøre mindre arbeider på hytta si, og gjerne vil opptre ryddig og betale ham «hvitt», er det i dag et omfattende papirarbeid.

Disse medlemmer er klar over at problemstillingen er utenfor plan- og bygningslovens område, men påpeker at det tematisk handler om det samme, nemlig å gjøre det enkelt å opptre ryddig. Disse medlemmer ber derfor departementet ta initiativ overfor skattemyndighetene/Finansdepartementet til å utvikle forenklede rapporteringsmetoder i slike tilfeller, slik at man gjør det enklere å velge bort «svart betaling» også i dette markedet.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i plan- og bygningsloven
(sentral godkjenning av foretak)

I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

Overskriften i kapittel 22 skal lyde:

Kapittel 22. Sentral godkjenning av foretak

§ 22-1 første ledd skal lyde:

Sentral godkjenning for ansvarsrett gis til foretak som er kvalifisert til å påta seg oppgaven som ansvarlig søker etter § 23-4, ansvarlig prosjekterende etter § 23-5, ansvarlig utførende etter § 23-6 eller ansvarlig kontrollerende etter § 23-7, og som oppfyller krav gitt i forskrift etter § 22-3. Godkjenning gis i forskjellige tiltaksklasser.

§ 22-3 skal lyde:

§ 22-3. *Forskrifter om sentral godkjenning*

Departementet kan gi forskrift om krav for å få sentral godkjenning, herunder krav om betalt skatt og merverdiavgift, oppfyllelse av krav i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven, revisjon av kvalitetssikringssystemer og andre forhold som er egnet til å

vise foretakenes evne og vilje til lovlydig virksomhet. Departementet kan gi forskrift om at den sentrale godkjenningen også kan inneholde opplysninger om foretakenes forsikringer, godkjenninger foretakene har etter andre ordninger mv.

Departementet kan gi forskrift om sentral godkjenning av foretak som ikke skal være ansvarlig etter § 20-3 for alle arbeidere som har direkte tilknytning til prosjektering, utførelse og ferdigstillelse av bygge- og anleggstiltak. Slik godkjenning forutsetter at foretaket dokumenterer relevant fagutdanning. Det kan stilles krav som nevnt i første ledd.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen av søknader om sentral godkjenning, tilbake trekking, ordningens omfang og organisering, tidsfrister for behandling av søknader om sentral godkjenning og konsekvenser av fristoverskridelse. Departementet kan gi forskrift om innholdet i registeret over sentralt godkjente foretak. Departementet kan gi forskrift om gebyr for sentral godkjenning. Gebyret skal ikke overskride selvkost.

§ 22-5 skal lyde:

§ 22-5. *Forskrifter om byggesaksbehandlingen for sentralt godkjente foretak*

Departementet kan gi forskrifter om at tiltak etter § 20-2 som forestås av sentralt godkjente foretak kan behandles etter særskilte regler. Forskriftene kan blant annet angi at tiltakene helt eller delvis unntas fra krav om uavhengig kontroll etter kapittel 24.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 5. juni 2015

Helge André Njåstad

leder

Stine Renate Håheim

ordfører